

Determining the Attitudes of the Students of Inonu University, Faculty of Medicine, on Social Gender Roles [İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi]

Duygu Celik Seyitoglu, Gulsen Gunes, Ayse Gokce

Inonu University Faculty of Medicine Department of Public Health, Malatya, Turkey

Abstract

Social gender tells about the personality traits, roles and responsibilities defined socially for women and men in the society. Social gender roles, on the other hand, tell about the roles that are considered to be related with men and women in a traditional way. Social gender role includes the personality traits and behaviors that are considered to be proper for men and women in a cultural manner. The aim of this study is to determine the attitudes of the students at Inonu University, Faculty of Medicine, on social gender roles, and examine the factors that are effective on these attitudes. The study was designed as a cross-sectional study, and was conducted at Inonu University, Faculty of Medicine between the dates December 2014 - March 2015. Written approval was received from Malatya Clinical Researches Ethics Board and Inonu University, Faculty of Medicine in order to conduct the study. The minimum sampling size formula was calculated for the 1298 students studying at Inonu University, Faculty of Medicine. The minimum sampling size was found as 328. Half of the students were selected randomly from the class lists at the beginning of the study. 684 students were included in the study. The questionnaire form which included the "Attitude Scale on Social Gender Roles" (ASGR), whose first part was developed by the socio-demographic properties of the participants, and the second part developed by the researcher, was used as the data collection tool. This scale consists of 38 items. The highest point that may be received from the scale is 190 and the lowest is 38. Receiving high points means having an egalitarian attitude. There are five sub-dimensions of the scale and they are; egalitarian gender, woman gender, gender at marriage, traditional gender and male gender roles. In statistical analyses of the data for the independent variables, the Mann Whitney U and Kruskal Wallis Test (Post Hoc Bonferroni) were used. The mean age of the participant students was $22 \pm 2,23$. 40,8% of the participants were male, and 59,2% were female. The average of the total points of the students received from the Attitude Scale on Social Gender Roles was found as 139 (min 53-max 185). It was determined that female students had significantly more egalitarian attitude with 146 median points ($p=0.001$). While the median points received in the 17-19 age group was 143, it was 135 in people over 25 years of age 135 ($p=0,027$). The median points of the students whose mothers worked was found to be 146, and of those whose mothers did not work was found as 137 ($p=0,001$). When the median points of the students received from the scale in terms of their families were compared, it was determined that it was 127 in students who lived in a wide family, and 140 in those who lived in an elementary family ($p=0.004$). When the median points of the ASGR were considered according to the educational status of the mothers, it was determined that the median points of those students whose mothers were not educated was 133; and the median points of those whose mothers were university graduates was found as 145 ($p=0,010$). When the points received from the social gender roles sub-dimensions were considered, it was observed that female students had meaningfully more egalitarian attitudes when compared with the male students ($p=0,001$). In this study, which was conducted to determine the attitudes of the students of faculty of medicine on social gender roles, it was determined that the students showed a more egalitarian attitudes when compared with other university students. Female students, younger students, those living in elementary families, those whose mothers are working and have higher educational status show more egalitarian attitudes. It may be recommended that classes on social gender may be added to the curriculum in medicine faculties, and peer trainings may be organized with the participation of especially male students.

Keywords: Social gender, gender roles, students from faculty of medicine

Rec.Date: Jul 11, 2015

Accept Date: Sep 08, 2015

Corresponding Author: Duygu Celik Seyitoglu, Inonu University Faculty of Medicine Department of Public Health, Malatya, Turkey **E-mail:** drduygucelik@hotmail.com **Phone:** + 90 5056489605

Determining the Attitudes of the Students of Inonu University, Faculty of Medicine, on Social Gender Roles [İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi]

Duygu Celik Seyitoglu, Gulsen Gunes, Ayse Gokce

Inonu University Faculty of Medicine Department of Public Health, Malatya, Turkey

Özet

Toplumsal cinsiyet kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını ifade eder. Toplumsal cinsiyet rolleri ise geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü, kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri ve davranışları içerir. Bu çalışmanın amacı İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek ve etkileyen faktörleri incelemektir. Araştırma kesitsel tipte bir çalışma olup, Aralık 2014-Mart 2015 tarihleri arasında İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapıldı. Çalışmanın yapılabilmesi için Malatya Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan ve İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden yazılı izin alındı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bulunan 1298 öğrenci için minimum örneklem büyüklüğü formülü hesaplandı. Minimum örneklem büyüklüğü 328 bulundu. Çalışmaya başlarken sınıf listesinden basit rastgele yöntemle öğrencilerin yarısı seçildi. 684 öğrenci araştırma kapsamına alındı. Veri toplama aracı olarak birinci kısmı katılımcıların sosyo-demografik özelliklerden ikinci kısmı ise Zeyneloğlu tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği"nden (TCRTÖ) oluşan anket formu kullanıldı. Bu ölçek 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan ise 38'dir. Yüksek puan almak eşitlikçi tutuma sahip olmak anlamına gelmektedir. Ölçeğe ait beş alt boyut mevcut olup bunlar; eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet ve erkek cinsiyet rolleridir. Verilerin analizinde bağımsız örnekler için istatistiksel analizlerde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi (Post Hoc Bonferroni) yapıldı. Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22,00±2,23'tür. Çalışmaya katılan bireylerin %40,8'i erkek, %59,2'si kadındır. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortancası 139 (min 53-max 185) bulunmuştur. Kız öğrencilerin 146 puan ortancası ile anlamlı olarak daha eşitlikçi tutum gösterdikleri bulunmuştur (p=0.001). 17-19 yaş grubunda ölçekten alınan puan ortancası 143 iken, 25 yaş üstü kişilerde puan ortancası 135'tir (p=0,027). Annesi çalışan olan öğrencilerin puan ortancası 146, annesi çalışmayanların 137 bulunmuştur (p=0,001). Öğrencilerin aile tipine göre ölçekten alınan puan ortancası karşılaştırıldığında ise geniş ailede yaşayan öğrencilerde 127, çekirdek ailede yaşayan öğrencilerde ise 140'dır (p=0.004). Anne eğitim durumuna göre TCRTÖ ortanca puanları değerlendirildiğinde annelerinin eğitim olmayan öğrencilerin puan ortancası 133, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin puan ortancaları 145 bulunmuştur. (p=0,010). Toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlarından alınan puanlar cinsiyetle karşılaştırıldığında tüm alt boyutlarda kız öğrenciler erkeklere göre anlamlı olarak daha eşitlikçi tutuma sahiptirler (p=0,001). Tıp Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada tıp öğrencilerinin diğer fakültelerde yapılan çalışmalara göre daha eşitlikçi bir tutum gösterdikleri saptanmıştır. Kız öğrenciler, yaşı daha genç olan öğrenciler, çekirdek aile yapısında yaşayanlar, annesi çalışan ve anne eğitim düzeyi yüksek olanlar daha eşitlikçi tutum göstermektedirler. Tıp fakültelerinde toplumsal cinsiyetle ilgili derslerin müfredata eklenebilir, özellikle erkek öğrencilerin katılımıyla akran eğitimleri düzenlenebilir.

Keywords: Toplumsal cinsiyet, cinsiyet rolleri, tıp fakültesi öğrencileri

(Rec.Date: Jul 11, 2015

Accept Date: Sep 08, 2015)

Corresponding Author: Duygu Celik Seyitoglu, Inonu University Faculty of Medicine Department of Public Health, Malatya, Turkey **E-mail:** drduygucelik@hotmail.com **Phone:** + 90 5056489605

Giriş

Bireylerin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklere cinsiyet denir [1,2]. Cinsiyet doğuştan var olan bir statüdür. Toplumsal cinsiyet kavramı ise, toplumun verdiği roller, görev ve sorumluluklar, toplumun bireyi nasıl gördüğü, algıladığı, beklentileri ile ilgili bir kavramdır [3,4]. Toplumsal cinsiyet zaman içinde farklılık gösteren ve kültürden kültüre değişen bir kavramdır [5]. Biyolojik cinsiyetin aksine, toplumsal cinsiyet farklılığı, sosyal yapılandırma sonucu oluşmaktadır ve değiştirilebilir [1].

Toplum tarafından kadın ve erkeğe yönelik belirlenen cinsiyet özellikleri incelediğinde erkekler için atılgan, korkusuz, akılcı, güvenli, bağımsız, soğukkanlı, ihtirash, güçlü, katı, saldırgan, aktif; kadınlar için ise sevecen, duygusal, hassas, bağımlı, şefkatli, boyun eğen, narin, bakım veren, roller tanımlanmıştır [6]. Pek çok toplumda kadın ve erkek farklı yaratıklar olarak görülmekte ve her birinin kendine ait imkânları, rolleri ve sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir. Bunun en açık göstergesi kamusal alanda çalışma ve politika doğal olarak erkek; ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar doğal olarak kadın işidir görüşünün birçok toplum tarafından benimsenmiş ve uygulanıyor olmasıdır [1].

Bu durum kadınların toplumsal statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle kadınlar toplum içerisinde istenilen statüye ulaşamamış ve çoğunluğu birçok alanda erkeklerin gerisinde kalmış ve cinsiyetler arası bir eşitsizlik ortaya çıkmıştır [7]. Bu roller sadece kadınları değil bazı durumlarda erkekleri de olumsuz etkilemiştir. Erkeklerden ailenin geçimini temin etmesi beklenen toplumlarda erkek fiziksel ve mental sağlığını bozacak ölçüde çok uzun süre çalışabilmektedir [1].

Toplumsallaşma sürecinde aile, arkadaş ilişkileri, öğrenim yaşantısı ve boş zamanları değerlendirme faaliyetleri şüphesiz bireyin kişiliğini şekillendiren, toplumsal cinsiyete ilişkin bakış açısı ve algılama biçimlerini etkileyen önemli değişkenlerdir [8]. Çoğunluğu geleneksel bir yapıya sahip olan Türk toplumunda özellikle üniversite yaşamının bu algıyı güçlü bir şekilde etkilediği tahmin edilebilir. Literatür incelendiğinde üniversite öğrencisi de olsa erkeklerin daha fazla geleneksel tutum sergiledikleri araştırma sonuçlarına yansımıştır [9-11]. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların üniversite ortamında ne yönde olduğunun araştırılması önemlidir.

Toplumsal cinsiyet hiyerarşisi kadınların ekonomik, sosyal ve politik olanaklara ve güce erişim açısından erkeklere oranla dezavantajlı olduğu bir yapı yaratmakta ve bu dezavantajlar sağlığa ilişkin risklerin dağılımında, sağlık hizmetlerine erişimde ve sağlık statüsünde görünür hale gelmektedir [12]. Sağlığın belirleyicilerinden olan toplumsal cinsiyet tutumları konusunda ileride sağlık hizmeti verecek olan tıp fakültesi öğrencilerinin tutumları merak uyandırıyor. Ülkemizde üniversitelerde çeşitli fakültelerde öğrenim gören öğrencileri üzerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları inceleyen çalışmalar varken tıp fakültesi öğrencilerinin tutumlarını araştıran bir çalışma yoktur.

Bu araştırma yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek ve bu tutumları etkileyen faktörleri incelemek amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma kesitsel tipte bir araştırma olup, Aralık 2014-Mart 2015 tarihleri arasında İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapıldı. Çalışmanın yapılabilmesi için Malatya Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan ve İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'ndan yazılı izin alındı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bulunan 1298 öğrenci için minimum örneklem büyüklüğü formülü hesaplandı. Minimum örneklem büyüklüğü 328 bulundu. Çalışmaya başlarken sınıf listesinden basit rastgele yöntemle öğrencilerin yarısı seçildi. 684 öğrenci araştırma kapsamına alındı.

Veri toplama gözlem altında anket tekniğiyle yapıldı. Uygulanan anket iki bölümden oluşmaktaydı. Birinci bölümde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri sorgulandı, ikinci bölümde ise Zeyneloğlu ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (TCRTÖ)” kullanıldı.

Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilen TCRTÖ'nün Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.92'dir. Toplam 38 sorudan oluşan ölçek beş alt boyut içermektedir. Ölçekte yer alan maddeler “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” seçenekleri olan 5'li likert tipi bir ölçek ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin ölçekten alabilecekleri en yüksek puan 190 iken en düşük puan ise 38'dir. Ölçekten alınan en yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi

tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Tutum ölçeğinin alt boyutları ise eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolüdür. Bu alt boyutların Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları 0,80 ile 0,72 arasında değişmektedir. Tutum ölçeği değerlendirilirken ankette bulunan negatif yönlü maddeler tersine puanlandırıldı. Bu maddeler tutum ölçeğindeki 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38 nolu maddelerdi.

Verilerin analizinde istatistiksel paket programı kullanıldı. Yapılan Kolmogorov Smirrov Testinde TCRTÖ'den alınan toplam puanların normal dağılıma uymadığı görüldü ($p<0.05$). İstatistiksel analizlerde Mann Whitney U testi Kruskal Wallis Testi (Post Hoc Bonferroni) yapıldı. Tüm değerlendirmelerde $p<0.05$ düzeyi anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri tablo 1 de gösterilmiştir. Çalışmaya katılan 684 öğrencinin %40,8'i erkek, %59,2'si kızdır. Araştırmamıza katılan öğrencilerin yaş ortalaması $22\pm2,23$ 'tür. Çalışmamızda % 18,6 öğrenci 17 ile 19 yaş arasında, % 70,2 öğrenci 20 ile 24 yaş arasında, % 11,3 öğrenci 25 yaşın üstündedir. Araştırmada öğrencilerin %22,4'ü birinci sınıfta, % 21,9'u ikinci sınıfta, % 19'u üçüncü sınıfta, % 14,6'sı dördüncü sınıfta, % 10,4'ü beşinci sınıfta, % 11,7'si ise altıncı sınıftadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımları

	n	%
Yaş		
17-19	127	18,6
20-24	480	70,2
>25	77	11,3
Cinsiyet		
Erkek	279	40,8
Kadın	404	59,1
Sınıf		
Dönem 1	153	22,4
Dönem 2	130	19
Dönem 3	150	21,9
Dönem 4	100	14,6
Dönem 5	71	10,4
Dönem 6	80	11,7
Toplam	684	100

Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları toplam puan ortancaları tablo 2'de görülmektedir. Çalışmamız kapsamındaki öğrencilerin birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar puan ortancaları sırasıyla; 142, 139, 135, 139.5, 143, 140'tır ($p=0,129$). Erkek öğrencilerin puan ortancası 126, kız öğrencilerin puan ortancası 146 bulunmuştur ($p=0.001$). Yaşa ait dağılımları belirlemek için öğrencilerden üç ayrı yaş grubu oluşturulmuştur. Bu yaş gruplarının ilki 17-19 yaş grubuydu ve ölçekten alınan puan ortancası 143'tü. İkinci grup olan 20-24 yaşındaki öğrencilerin puan ortancası ise 137'dir. Son grup 25 yaş üstü kişilerden oluşmakta ve puan ortancaları 135'tir ($p=0,027$).

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıf Yaş Cinsiyet ve Mezun Olduğu Okula Göre TCRTÖ Puan Ortancasının Karşılaştırılması

	n	Ortanca	Min-Max	p
Yaş				
17-19 ^a	117	143	53-184	0,027**
20-24	401	137	59-185	
>25 ^b	59	135	85-181	
Cinsiyet				
Kadın	344	146	72-185	0,001*
Erkek	232	126	53-183	
Sınıf				
Dönem 1	139	142	53-183	0,129**
Dönem 2	97	139	58-183	
Dönem 3	117	135	63-185	
Dönem 4	78	139,5	59-183	
Dönem 5	48	143	101-181	
Dönem 6	67	140	75-181	
En son mezun olunan okul				
Düz lise	53	131	58-174	0,107**
Anadolu Lisesi	294	141	53-185	
Fen lisesi	127	140	63-178	
Meslek lisesi	37	135	95-183	
Özel lise	36	139	101-171	

**Kruskal-Wallis Testi

*Mann-Whitney U Testi

a b'den farklıdır.

Tablo 3 de öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre TCRTÖ'den aldıkları toplam puan ortancalarına ait dağılımlar yer almaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilerin nasıl bir aile içinde yaşadıkları sorulmuştur. Öğrencilerden çekirdek aile içinde büyüyenlerin puan ortancası 140, geniş ailede büyüyenlerin 127, parçalanmış bir ailede yetişenlerin ise 144 bulunmuştur ($p=0,004$).

Tablo 3 de öğrencilerin anne eğitimlerine göre ölçekten aldıkları puan ortancası dağılımları yer almaktadır. Annesinin eğitimi olmayan öğrencilerin ortanca değeri 133, ilkokul mezunu olanların 139, ortaokul mezunu olanların 133, lise mezunu olanların 139 ve üniversite mezunu olanların ise 145 bulunmuştur ($p=0,010$). Tablo 3 de yer alan başka bir veride annenin çalışma durumuna göre öğrencilerin ölçekten aldıkları puan dağılımlarıdır. Annesi çalışıyor olan öğrencilerin ölçek puan ortancası 146, ev hanımı olanların 137 bulunmuştur ($p=0,001$).

Tablo 3. Öğrencilerin Diğer Sosyodemografik Özelliklerine Göre TCRTÖ Puan Ortancasının Karşılaştırılması

	n	Ortanca	Min-Max	p
Kardeş sayısı				
Tek çocuk	36	144,5	58-175	0,107**
2-3 kardeş	255	141	72-185	
4 ve fazlası	165	136	75-180	
Aile tipi				
Çekirdek aile ^b	494	140	53-185	0,004**
Geniş aile ^a	58	127	58-167	
Parçalanmış aile ^b	20	144	84-183	
Diğer	4	140	101-170	
Baba eğitim				
Oy değil-oy	25	136	93-178	0,421**
İlkokul	84	135,5	96-179	
Ortaokul	46	139,5	84-183	
Lise	171	136	72-180	
Üniversite	251	142	53-185	
Anne eğitim				
Oy değil-oy ^a	86	133	75-179	0,010**
İlkokul	151	139	69-183	
Ortaokul	58	133	84-180	
Lise	158	139	53-185	
Üniversite ^b	124	145	58-183	
Anne meslek				
Ev hanımı	415	137	53-185	0,001*
Çalışıyor	135	146	58-183	
Baba meslek				
Emekli	109	141	98-183	0,096**
Memur	217	142	53-185	
Serbest	111	136	75-181	
Diğer	131	137	75-177	

**Kruskal-Wallis Testi

* Mann- Whitney U Testi

a b'den farklıdır.

Tablo 4’de öğrencilerin TCRTÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortancaları dağılımı bulunmaktadır. Öğrencilerin “eşitlikçi cinsiyet rolü puan ortancası” 33, “kadın cinsiyet rolü” puan ortancası 26, “evlilikte cinsiyet rolü” 35, geleneksel cinsiyet rolü puan ortancası 26, “erkek cinsiyet rolü” puan ortancası 23 bulunmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin TCRTÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortancaları Dağılımı

	n	Ortanca	Min-Max
TCRTÖ Alt Boyutları			
Eşitlikçi cinsiyet rolü	575	33	8-40
Kadın cinsiyet rolü	575	26	8-40
Evlilikte cinsiyet rolü	575	35	8-40
Geleneksel cinsiyet rolü	575	26	8-40
Erkek cinsiyet rolü	575	23	6-30
TCRTÖ Toplam Puanı	575	139	53-185

Tablo 5’de görüldüğü gibi, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları cinsiyete göre değerlendirilmiştir. Kız öğrencilerin toplam 40 puan üzerinden değerlendirilen eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan 36 iken erkek öğrencilerin puanı 31 bulunmuştur ($p=0,001$). Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda ise kızların puan ortancası 27, erkeklerin puan ortancası 24 bulunmuştur ($p=0,001$). Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan kızların aldığı puan 37, erkeklerin aldığı puan 32 bulunmuştur ($p=0,001$). Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan kızların aldığı puan 28, erkeklerin aldığı puan 23 bulunmuştur ($p=0,001$). Toplam 30 puan üzerinden değerlendirilen erkek cinsiyet rolü alt boyutundan kızların aldığı puan 23,5, erkeklerin aldığı puan 21 bulunmuştur ($p=0,001$).

Tablo 5. Öğrencilerin TCRTÖ Alt Boyutlarının Puan Ortancalarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kadın		Erkek		
TCRTÖ Alt Boyutları	Ortanca	Min-Max	Ortanca	Min-Max	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	36	8-40	31	8-40	0,001
Kadın cinsiyet rolü	27	10-40	24	8-40	0,001
Evlilikte cinsiyet rolü	37	8-40	32	8-40	0,001
Geleneksel cinsiyet rolü	28	11-40	23	8-40	0,001
Erkek cinsiyet rolü	23,5	10-30	21	6-30	0,001

Tartışma ve Sonuç

Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yaşama ilişkin yansımaları geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerde şekillendirmektedir [6]. Toplumsal cinsiyette eşitlik denildiğinde; fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında ve hizmetleri elde etmede bireyin cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması ifade edilmektedir [1]. Geleneksel rol denildiğinde ise kadına yüklenen roller; çocuk doğurma ve büyüme, temizlik yapma, bulaşık yıkama, yemek pişirme gibi görevlerdir. Erkeklerle yüklenen geleneksel roller ise; ev dışında çalışma, aileleri için zorluklarla mücadele etme, evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları içermektedir [3,6].

İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yaptığımız araştırmada 684 öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlara göre cinsiyetler arasındaki fark karşılaştırıldığında anlamlı olarak kızların erkeklere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları ortaya çıkmaktadır ($p=0,001$). Erkeklerin daha geleneksel tutuma sahip olmaları Türk toplumunun geleneksel aile yapısı içinde yetişmeleri ve toplumun geleneksel rollere ilişkin dayatmalarının kendi yararlarına olmasıyla açıklanabilir.

Kodan Çetinkaya'nın Atatürk Üniversitesi'nde 207 öğrenci üzerinde yapmış olduğu bir çalışmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını da incelemiş ve kızların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını tespit etmiştir [13]. Seçkin ve Tural ise sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda da cinsiyet değişkenine göre kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında anlamlı olarak daha eşitlikçi olduğunu ortaya koymuşlardır [9].

Vefikuluçay ve arkadaşlarının Hacettepe Üniversitesinde "Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri" isimli çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş, kız öğrencilerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir [7]. Vefikuluçay ve

arkadaşlarının yaptıkları bir diğer çalışmada Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları incelenmiştir. Bu çalışmada da çalışmamızla uyumlu olarak erkek öğrencilerin daha geleneksel tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır [9].

Literatürde yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara rastlamak mümkündür [3,6,14,15,16].

Araştırmamızda kullandığımız ölçek tıp fakültesindeki tüm sınıflarda uygulanmıştır. Sınıfların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeğinden alınan toplam puan ortancaları 135 ile 143 aralığında yer almaktadır (Tablo 2). Alınan puanlar açısından sınıflar arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte tüm sınıflardaki öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir ($p=0,129$).

Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları toplam puan ile yaş arasındaki ilişki araştırılmıştır (Tablo 2). Sonuçlara göre genç yaş grubu daha ileri yaş gruba göre anlamlı olarak daha eşitlikçi tutuma sahiptir ($p=0,027$). Bu da yeni gelişen neslin geleneksel rollerdense eşitlikçi rollerini daha çok benimsediğini gösteriyor. Eşitlikçi rollerini yaygınlaştırma çabalarında genç toplumun hedef olması gerektiğini bu bağlamda da ebeveynlere ve ilkökul eğitiminde görevli öğretmenlere daha eşit bir toplum için büyük görev düşmektedir.

Zeyneloğlu'nun hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları isimli çalışmada da yaş ile tutum ilişkisi değerlendirilmiştir. Öğrencilerin yaşına göre TCRTÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur [6].

Kıyas yapılan bir diğer bağımsız değişken ise en son mezun olunan okuldur (Tablo 2). Araştırmamızda mezun olunan lise ile TCRTÖ puan ortancaları arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır ($p=0,107$). Zeyneloğlu'nun çalışmasında öğrencilerin mezun olduğu liseye göre TCRTÖ ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur. İki çalışmanın bu açıdan sonuçları benzerlik göstermektedir [6].

Araştırmada kullanılan ölçekten alınan puan ile öğrencilerin kardeş sayıları arasındaki ilişki araştırıldı. Kardeş sayısı açısından üç grup oluşturuldu. Bunlar; tek kardeşi olanlar, iki veya üç kardeşi olanlar ve dört ile daha fazla kardeşi olanlardı (Tablo 3). Gruplar arasında anlamlı

bir fark olmamakla birlikte az kardeşe sahip olanların daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları söylenebilir ($p=0,107$).

Atış'ın Çukurova Üniversitesi öğrencilerinde yaptığı toplumsal cinsiyet araştırmasında da benzer sonuç bulunmuştur. Kardeş sayısı açısından yapılan analizlerde anlamlı fark yoktur [3]. Zeyneloğlu'nun çalışmasında ise kardeşi olan öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarının, kardeşi olmayan öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmede, bu değişkene göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark önemsiz bulunmuştur [6].

TCRTÖ'den alınan puanları anlamlı olarak etkileyen bir başka bağımsız faktör ise aile tipidir ($p=0,004$). Araştırmamızda geniş aile içinde yetişen grup çekirdek aile ve parçalanmış ailede yetişenlere göre daha geleneksel tutuma sahiptirler. Türk toplumunun toplumsal cinsiyet bakış açısının geleneksel olduğu belirtilmektedir [17]. Geleneksel bir yapıya sahip Türk toplumunun parçalarından olan geniş aile kavramının kişilerde geleneksel rolleri daha baskın hale getirmiştir.

Araştırmamızda anneleri çalışan katılımcıların daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu ortaya çıkmaktadır ($p=0,001$). Bu sonuç ekonomik özgürlüğü olan, evinin geçimi konusunda eşiyile eşit rolleri paylaşan kadınların çocuklarının daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu gösterir. Toplumsal cinsiyet rollerinin ilk öğrenildiği kurum ailedir. Aile bireyleri içerisinde yer alan anne-baba doğumdan itibaren çocuğun cinsiyet rollerinin gelişiminde çevresindeki ilk modellerdir [6]. Annenin de çalıştığı bir ailede yetişen çocuklar geleneksel tutumdan daha uzaktır. Kodan Çetinkaya'nın yapmış olduğu benzer bir çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. 207 üniversite öğrencisi katıldığı bu çalışmada annesi çalışanların toplumsal cinsiyete yönelik daha pozitif tutum sergiledikleri görülmektedir [14].

Temel'in yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında kalan 14-18 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet rolü tutumları ile moral gelişimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi isimli çalışmada annesi çalışan öğrencilerin eşitlikçi rollere sahip oldukları belirlenmiştir [18].

Üstünde durulması gereken bir diğer konu ise anne eğitimidir. Çalışmamızda anne eğitiminin öğrencilerin tutumlarını anlamlı olarak etkilediği görülmektedir ($p=0,010$). Annesi üniversite

mezunu olan öğrenciler, annesinin eğitimi olmayan öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bulunmuştur.

Kodan Çetinkaya'nın Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören Eğitim Fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Üniversite öğrencilerin annenin eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur [13]. Zeyneloğlu'nun yaptığı çalışmada öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur. Bu çalışma, araştırma bulgularımızla benzerlik göstermemektedir. Yazar bu farksızlık durumunu araştırmasında çalışan anne sayısının (48) , çalışmayan anne sayısına (204) göre az olmasına bağlamıştır [6].

Yaptığımız çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde babanın eğitim durumu ve mesleğinin etkili olup olmadığı da araştırılmıştır (Tablo 3). Katılımcıların TCRTÖ puan ortancalarının baba mesleği ve baba eğitim düzeyi ile arasındaki fark anlamlı değildir ($p=0,096$, $p=0,421$) . Zeyneloğlu'nun ve Kodan Çetinkaya'nın yapmış oldukları iki ayrı çalışmada da öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyine göre TCRTÖ puan ortanca ve ortalamalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur [6,13].

Tablo 4'de görüldüğü gibi tıp fakültesi öğrencilerinin TCRTÖ aldıkları toplam puan ortancası 139 (min-max:53-185)'dur. Literatürdeki çalışmalarda diğer üniversite öğrencilerinde bu toplam puanın daha düşük olduğu göze çarpmaktadır [6].

Tablo 5'de görüldüğü gibi, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutları cinsiyete göre değerlendirilmiştir. Eşitlikçi cinsiyet, kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet, geleneksel cinsiyet, erkek cinsiyet rolü alt boyutlarının hepsinde kız öğrenciler erkeklerden daha eşitlikçi tutuma sahiptirler ($p=0,001$). Öngen ve Aytaç'ın yapmış oldukları çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Öngen ve Aytaç'ın çalışmasında cinsiyete göre toplumsal cinsiyet alt boyutları incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, kadın ve erkeğin toplum içinde eşitlikçi role sahip olduğu yönünde bir tutuma sahip oldukları, erkeklerin ise daha gelenekçi tutum içinde oldukları anlaşılmıştır [14].

Bu araştırmada tıp fakóltesi öğrencilerinin diğer üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmalara göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarının belirlenmesi önemli bir bulgudur. Tıp öğrencileri, ileride topluma sağlık hizmeti sunacak olan kişiler olduğundan dolayı böyle bulunması olumlu bir sonuçtur.

Tıp fakólterinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin dersler müfredatta yer almalıdır. Erkek öğrencilerin daha geleneksel tutum içinde olmalarını değiştirmek amacıyla bu konularda konferans, panel gibi eğitim etkinliklerinde özellikle erkek öğrencilere görev verilebilir. Erkek öğrencilerin katılımlarıyla akran eğitimi düzenlenebilir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik kulüplerin ya da öğrenci topluluklarının kurulması ve bu tür etkinliklere erkek öğrencilerin katılımının desteklenmesi sağlanabilir.

Kaynaklar

1. Akın A, Demirel S. Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. C. Ü. Tıp Fakóltesi Dergisi Özel Eki. 2003;25(4):73-82.
2. Zeyneloğlu S, Terzioğlu F. Development and psychometric properties gender roles attitude scale. HUJE. 2011;40:409-20.
3. Atış F. Ebelik/ hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2010.
4. Dökmen YZ. Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. Sistem Yayıncılık, Ankara, 2004.
5. Din Kahraman S. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. Deuhyo Ed. 2010;3(1):30-5.
6. Zeyneloğlu S. Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. Doktora tezi, H.Ü.Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2008.
7. Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2009;6(1):775-92.
8. Seçkin F, Tural A. Sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. e-Journal of NWSA. 2011;6(4):2446-58.
9. Vefikuluçay D, Demirel S, Taşkın L, Eroğlu K. Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2007;14(2):12-27.

10. Demirel S, Kısa S, Kocaöz S, Vefikuluçay D, Taşkın L, Eroğlu K, Akın A. Üniversite yaşamı öğrencilerin toplumsal cinsiyet bakış açısındaki gelenekselliğini etkiliyor mu? . Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. Ankara: 2004.
11. Kimberly A, Mahaffy K. The gendering of adolescents' childbearing and educational plans: reciprocal effects and the influence of social context. Sex Roles. 2002;46(11/12):403-17.
12. Gönc Şavran T. Sağlıkta toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri: Eskişehir'de kırsal ve kentsel alanlarda kadın sağlığı. Fe Dergi. 2014;6(1):98-116.
13. Kodan Çetinkaya S. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Nesne Psikoloji Dergisi. 2013;1(2):21-43.
14. Öngen B, Aytaç S. Üniversite öğrencilerinin toplumsalcinsiyet rollerine ilişkin tutumları veyaşam değerleri ilişkisi. Sosyoloji konferansları. 2013;48:1-18.
15. Baykal S. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1988.
16. Burt K, Scott J. Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. Sex Roles. 2002;46(7/8):239-45.
17. Ataklı A, Yertutan C, Ekinci S. Bir grup üniversite öğrencisinin "çağdaş kadın" üzerine görüşleri. Aile ve Toplum Kültür ve Araştırma Dergisi. 2004;2(7):43-56.
18. Temel ZF. Yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında kalan 14-18 yaş grubundaki gençlerin cinsiyet rolü tutumları ile moral gelişimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1991.